

якими фінансовими засобами призначеними на створення системи освіти на відстані може розпоряджатися АПС; які прийняти у “Заяві до КБН про фінансування дослідницького проекту” плановані розходи на окремі роки; коли та яким способом відповідні юридичні акти будуть санкціонувати основи цієї освіти. За одностайно зробленою заявою, законодавчою ініціативою спрямованою на однозначне доповнення польського законодавства у сфері можливості проведення “відкритого навчання на відстані”, спрямованою до Сенатської комісії науки, освіти та спорту Польщі, звернулися ще на початку липня 2002 року учасники міжнародної конференції “Роль сучасних засобів передання у подальшому розвитку освіти у галузі вищої освіти” і т. ін.

Вникливий та ретельний аналіз усіх відповідей на етапі підготовки концепції, як вважають освітяни Польщі, дозволить прийняти оптимальні рішення, а їх реалізація забезпечить очікувані ефекти. Вона буде згідною з загальносвітовими положеннями мультимедійного навчання, освіти на відстані, а одночасно з напрямками перетворень освіти [5] та навчання для майбутнього [6].

Аналізуючи матеріали ті, що наведені вище, можна зазначити:

1. Медіа-засоби вперше, зокрема в період створюваного інформаційного суспільства та вступу Польщі в Європейський союз створюють винятковий шанс, але і виклик для “освіти на відстані”, втому числі для осіб з обмеженими можливостями [6].

2. Освіта є не тільки модою, але і об’єктивною необхідністю починання багатьох заходів пов’язаних з новими цивілізаційними вимогами (між іншим створювання інформаційного суспільства, глобалізація), суспільно-економічними потребами (ЄС), освітніми викликами (нові шанси) та можливостями медіа-засобів.

3. Освіта осіб з обмеженими можливостями на відстані має як теоретичний так і практичний контекст (реалізація конкретних навчальних заходів).

4. У ініційованих діях слід мати свідомість існування чисельних викликів, а також фінансових, організаційних, юридичних, кадрових, технічних та інших обмежень.

Інформаційні і мультимедіа технології, в тому числі через освіту дозволяють: проводити публічні дебати на тему європейських шансів зрівноваженого розвитку, зміцнення економіки, зниження рівня безробіття та мінімалізації його наслідків, а також активного конкурування на світових ринках; зменшення технологічної прогалини між населенням США, Японії та Європи; мінімалізацію диспропорцій між країнами ЄС, та державами, які в нього вступають; збільшення робочих місць у зв’язку з визначним потенціалом, який є як в нових послугах так і у сфері виробництва, так і у сфері споживання, у культурній, освітній діяльності, а зокрема у галузі активності, що спрямована на використання вільного часу; прискорене створення “Нової економіки” в Євросоюзі, в тому числі також і в Польщі. Значення цих питань є підкреслене у програмних пунктах, на яких повинні зосередити зусилля Європейської комісії [6].

Список використаних джерел

- Goban-Klas T. Media i komunikowanie masowe. –Warszawa-

Krakow, 2010, PWN. – № 11. – S.36-53.

2. Reeves B., Nass C. Media i ludzie. – Warszawa, 2009, PWN. – № 3. – S.73-81.

3. Negroponte N. Cyfrowe życie. – Warszawa, 2007, KiW. – № 5. – S.45-57.

4. Kubiak M. „Wirtualna edukacja”. – nr 6/2011. Zob. tez M. Kubiak. Internet dla nauczycieli. Nauczanie na odległość. – Warszawa, 2007. – MIKOM.

5. Pachocinski Zob. R. Oświata XXI wieku. Kierunki przeobrażeń. –Warszawa: IBE, 2009. – 234 s.

6. Borowska A. Kształcenie dla przyszłości. – Warszawa: Zak, 2004. – 212 s.

Bak M., Ph.D., Researcher Natsionalnyy Pedagogical University M. P. Dragomanov (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Multimedia in the educational space of modern Poland

Information and telecommunication technologies are making significant adjustments to the development of the global education system. Located in the maelstrom of educational processes and modern Poland. The most significant transformation of Polish education suffered in the field of implementation of new organizational forms of education "at a distance". Although the Polish researchers and teachers ambiguous evaluate the current system in the country of multimedia and distance education, its positive achievements no doubt. With this in mind Ukraine may follow the Poles not only on the conceptual design of strategies for the development of distance education, but also their actual implementation in the national educational system. The article deals with the use of multimedia techniques and technologies in the educational space of modern Poland.

Keywords: man, education, information, telecommunication technologies, distance education, multimedia.

Бак М., кандидат педагогических наук, соискатель Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), gileya.org.ua@gmail.com

Мультимедиа в образовательном пространстве современной Польши

Информационные и телекоммуникационные технологии вносят существенные коррективы в развитие мировой образовательной системы. Находясь в водовороте этих образовательных процессов и современная Польша. Наиболее существенные трансформации польский образование получила в области внедрения новых организационных форм обучения "на расстоянии". И хотя польские ученые и педагоги неоднозначно оценивают систему действующей в стране мультимедийной и дистанционного образования, ее позитивные достижения не вызывают сомнений. Учитывая это Украина может позаимствовать опыт поляков не только по концептуальному оформлению стратегий развития дистанционного образования, но и их реального внедрения в отечественную образовательную систему. Статья посвящена рассмотрению использования мультимедийной техники и технологий в образовательном пространстве современной Польши.

Ключевые слова: человек, образование, информация, телекоммуникационные технологии, дистанционное образование, мультимедиа.

* * *

УДК 316.351

Гапченко О. В.

кандидат педагогических наук, доцент кафедры философии та політології, Хмельницький національний університет (Україна, Хмельницький), garchenkoov@ukr.net

ІДЕЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СЛУЖИННЯ ТА ПАТРІОТИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХУІ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХУП СТ.

Особливістю виявів патріотизму в Україні було те, що тут поєднувались в єдине ціле національний, полісний і конфесійний патріотизм, переплітаючись у свідомості та відображуючись у поетичній, літературній, педагогічній творчості. Дух патріотизму був органічним у контексті формування ідеалу української людини, а усвідомлення значущості формування патріотичних почуттів стало однією з визначальних тенденцій української гуманістичної педагогіки другої половини ХУІ – першої половини ХУП ст. Патріотизм постає складовою частиною виховання громадянина, українця.

Ключові слова: патріотизм, громадянське служіння, виховання, особистість, національна свідомість, культурно – національне відродження.

У всі часи існування української спільноти актуальним і важливим для особистості було визначення основних національно-гуманістичних

орієнтирів її розвитку, наповнення її життя патріотичним змістом. Виховання особистості супроводжувалось становленням свідомої, відповідальної, повноцінної особистості, яка відчувала себе повноцінним членом суспільства і вболівала за долю рідної землі.

Найвищим рівнем і способом розвитку особистості було національне самовизначення, усвідомлення своєї причетності до духовного світу свого народу і власної історії. Ідеї морального та патріотичного виховання української людини були органічною частиною української педагогічної культури попередніх століть. Особливих акцентів вони набували в часи, коли український етнос боровся за своє автентичне національне й духовне життя, протистояв чужим релігійним впливам. Одним з таких важливих для української людини періодів було культурно-національне відродження XVI-XVII ст., час, коли в Україні активно поширювалися впливи католицизму і надзвичайно небезпечними були загрози українській духовності й національному розвитку.

Важливе значення у цілісному комплексі ідей, що формулювалися в Україні другої половини XVI – першої половини XVII ст., мали ідеї громадянського служіння та патріотизму. В умовах входження України до литовсько-польської держави Речі Посполитої вони набувала особливого значення й специфічного розуміння і пов'язувалась з усвідомленням тогочасною українською людиною своєї не тільки релігійної, але й етнічної, національної окремішності.

Мета статті – аналіз змісту ідей громадянського служіння та патріотизму в духовній культурі XVI – XVII ст., які відіграли позитивну роль у вихованні української людини. Незважаючи на постійний інтерес наукової спільноти до різних аспектів розвитку української духовної культури в час культурно-національного відродження, актуальними й такими, що потребують подальшого вивчення, залишаються питання про особливості становлення системи національної освіти й виховання, про роль сформованих українською свідомістю ідей патріотизму та громадянського служіння в процесах утвердження національної свідомості й національної ідентичності. Проблеми людини, її діяльності в українській духовній культурі XVI – XVII ст. досліджувались І. Огієнком, В. Нічик, В. Литвиновим, Н. Петрук, М. Поповичем, Л. Сохань, Г. Сагач, С. Сірополком, М. Семчишином та ін.

Як підкреслюють українські дослідники, у добу Відродження патріотизм набуває загальнонаціонального характеру, а “весь комплекс моральної філософії і громадянського гуманізму, який включав і соціально-політичні ідеї, був чітко орієнтований на виховання патріотизму та суспільної активності людей” [3, с.312]. Особливістю виявів патріотизму в Україні було те, що тут поєднувались в єдине ціле національний, полісний і конфесійний патріотизм, переплітаючись у свідомості та відображуючись у поетичній, літературній, педагогічній творчості.

Звісно, становлення національної самосвідомості в українській спільноті відбувалося не просто й не так однозначно. Соціальна верхівка українського

суспільства часто орієнтувалася на привілеї і переваги соціального становища в Польській, а потім в Російській державі. Ігнорування національних відмінностей в юридичних актах і зрівняння в правах українців і поляків своїм наслідком мали використання одного поняття “шляхта”. Втратою національної самоідентифікації закінчувалось також і навчання в єзуїтських школах [9, с.137].

Найвищий рівень етнічної самосвідомості виявився в українських гуманістів, які своїми творами виховували людей в душі поваги до власного минулого і любові до своєї землі. Істотним елементом формування національної самосвідомості виступала розмовна народна мова і полемічна література, що писалась українськими гуманістами. Однак слід зазначити, що гуманісти багато писали і латинською чи польською мовами. Мова була важливим чинником виховання людини. Пристрасний публіцист Мелетій Смотрицький закликає українську шляхту бути прикладом у користуванні рідною мовою і у любові до свого рідного: “Одкрийте сердечні очі ваші і пізнавайте самих себе, пізнавайте родителя і родительку ваших, усвідомте, в чийм і яким домі ви народилися” [8, с. 326].

Гуманісти (особливо реформатори) дбали про свою мову, поєднуючи справи захисту старослов'янської мови з філологічними студіями над латинськими і грецькими творами. Видатні представники гуманізму змогли узгодити ці дві тенденції. У своїх творах українські гуманісти залюбки використовували і латинську, і польську, і українську мови. Але найважливішою ознакою самобутності українського народу була українська мова (“проста руська”).

Піклуючись про належний розвиток української (руської) мови, гуманісти особливої ваги надавали книгодрукуванню, вважаючи його засобом збереження високого статусу української мови. Впродовж 1556-1661 років з'являється “Пересопницьке Євангеліє”, а також світська література різних жанрів: драматичні твори, вірші, передмови до літературних видань, коментарі. Особливо активно така робота провадилася в Києво-Печерській лаврі і це впливало на пробудження національно-визвольного руху в Україні. На захист української мови виступали С.Оріховський в листі до Папи Римського, К.Транквіліон-Ставровецький, І.Вишенський, Г.Смотрицький, К.Сакович.

Крім українців православного віросповідання носіями національної свідомості були українці-католики і греко-католики. Вони виявляли не меншу національну свідомість, ніж православні. Зденационалізованими виявилися лише вищі верстви українського суспільства. А в XVII ст. носієм національної свідомості та ідеї державності виступило українське козацтво.

Піднесення національної свідомості вело до консолідації народу і перетворення його на політичну націю з її національною самосвідомістю. Пробудженню національної свідомості сприяли також філологічні студії українські гуманістів, діяльність українських братств, шкіл, друкарень.

Ідеї громадянського гуманізму здійснили свій вплив і на розвиток педагогічної думки України другої половини XVI – першої половини XVII ст. Одним з найважливіших компонентів української педагогіки

цього часу були ідеї загальної користі для всіх людей, незалежно від належності їх до певного соціального стану чи групи, і загального блага як високої громадянської і людської чесноти. Українська еліта орієнтувала особистість на здійснення суспільно-корисної праці, громадських вчинків, на збереження громадянського миру і злагоди в державі, на виховання в собі почуттів любові до Вітчизни (Русі), готовності захистити її в час небезпеки. Приділяючи увагу обговоренню різних аспектів організації повсякденного людського життя, українські гуманісти культивують ідеї патріотизму, високої суспільної активності, вищості загальних інтересів над загальними тощо.

Однією з найсуттєвіших тем обговорення в українській педагогіці й українській філософії другої половини XVI – першої половини XVII ст. була тема спільного блага, що трактувалася в європейській духовній культурі з часів античності як надзвичайно суттєва для осмислення людини і сенсу її життя. Як відомо, доба європейського Відродження сформувала принципово нове уявлення про людину – якразової індивідуальності, досконалої, гармонійної у проявах власного життя і водночас такої, що творить себе і своє оточення, а в основу своєї діяльності кладе ідею служіння індивіда спільному благу (К.Салютаті, Л.-Б.Альберті, Л.Бруні, Е.Роттердамський).

Схожі думки щодо значущості громадянського служіння розвиваються і в педагогічній думці XVI-XVII ст., зокрема, у творах І.Домбровського, Ю.Рогатинця, К.Транквіліона-Ставровецького, Л.Зизанія, К.Саковича. Спільне благо для них – це, передусім, захист вітчизни від ворогів, збереження громадянського і релігійного миру, досягнення злагоди в суспільстві, піклування про школи, шпиталі, видавництво книг. Удосконалення людини відбувається не через аскетичне очищення чи відхід від світу, а через діяльне, громадське життя. Досягнення спільного блага завдяки активній суспільній і громадській діяльності, на думку українських гуманістів, є стрижневим пунктом людського життя.

Ідеали громадянського служіння реалізовувалися в діяльності українських братств, культурно-освітніх об'єднань, гуртків літераторів та інтелектуалів, у школах, колегіумах. Тут виховувалася людина, віддана інтересам свого народу, української спільноти. Посилаючись на Цицерона, читаючи в оригіналі його твори, українські гуманісти наголошували, що приватні інтереси мусять підпорядковуватися загальному добру, принцип служіння – це найважливіша моральна норма для всіх.

На переконання Ю.Рогатинця найвищою цінністю, що проявляється у спільному житті, є “народна користь” – це найвища цінність. Полемізуючи із проповідником аскетичності в житті І.Вишенським, він пише, що в першу чергу треба думати не про особисте спасіння, а про спасіння народу. Піклування про спільні інтереси мусить бути притаманне і сильним світу цього, – вважає

І. Домбровський, звертаючись до єпископа Б.Бокші-Радшовського:

*Благоговійно приймай всі турботи тутешні на себе, -
Досвід потрібний бо маєш, – і дбай про добробут
громадський [1, с. 2].*

Спільне благо і громадянське служіння складало основний сенс життя і для К.Транквіліона-Ставровецького. Суспільно-громадянське звучання, поза сумнівом, притаманне творам М.Смотрицького.

Одним із найважливіших складників громадянського служіння в українській свідомості вважався захист батьківщини від ворогів, обов'язок захищати батьківщину. Гуманісти наполегливо зверталися до можновладців з проханнями і напученнями захищати свій народ і свою віру. Такі особисті моральні якості, як честь, гордість, хоробрість, доблесть набувають значущості через виконання завдань по захисту Вітчизни. Вони приписувались як шляхті, еліті, так і більшою мірою козацтву, Запорозькому війську. Саме козаки були потужною мілітарною силою в XVI-XVII ст., тому й не дивно, що українськими гуманістами свідомо творився культ запорозького козака, який виконує свій військовий і громадянський обов'язок. К.Сакович пише:

*За вітчизну-бо краще і голову скласти,
Ніж піддатись ганебно, навколишки впасти,
Тож коли хто не хоче за край умирати,
Той з вітчизною згодом піде погинути [7, с.104].*

Отже, у прославленні й звеличуванні козаків, їх ратної праці на захист українського народу вбачається значно глибший філософський і педагогічний контекст – гуманістами заперечується споглядальне життя, аскетизм. Так само як і європейському гуманізмі, надається перевага принципам громадянської активності, підкреслюється зв'язок інтересів суспільства та індивіда. Ці ідеї, безперечно, використовувалися в цілях педагогічних – виховання повноцінної людини, активної у своїй спрямованості на виконання суспільно значущих справ.

Можна вважати, що в центрі педагогічних міркувань того часу була активна людина, що переймається проблемами громади, питаннями віри, нормального функціонування української спільноти. Підприємство, практицизм, заповзятливість, невтомна праця на користь суспільства, власні зусилля і заслуги розцінювались як суспільно-корисні дії, спрямовані на досягнення благополуччя людини, для користі української спільноти в цілому. Усвідомлюючи значущість людської активності в будь-яких формах, гуманісти виступали проти гордування фізичною працею, належно оцінювали всі дії, які приносять користь суспільству, в тому числі й підприємство, торгівлю, фізичну працю.

Служіння батьківщині в різних царинах – політичній, релігійній, господарській – вважалось гідною людини працею. Різко засуджувався паразитизм, неробство, людський егоїзм. У зв'язку з цим К.Транквіліон-Ставровецький пише: “Возненавидим лінощі і праздність пироклятую!” [6, а. 142 зв]. Досить показовим фактом його життя було те, що він сам заснував пересувну друкарню, де видрукував всі свої твори.

Активність у різних сферах життя була притаманна багатьом відомим людям свого часу. Так, поет Олександр Митура хвалить відомого діяча православної церкви, архімандрита Єлисея Плетенецького за те, що той відродив друкарню в Києво-Печерській лаврі. На благо суспільства була спрямована діяльність

львівських братчиків, особливо Ю.Рогатинця, який вів активне громадське життя, зміцнював організаційно львівське братство.

Усвідомлювалась і роль освіти у вихованні української людини, патріота. Вітчизняні мислителі, виходячи із усвідомлення значущості хорошої освіти, були занепокоєні її станом в Україні. Зокрема М.Смотрицький писав, що наплодили не громадян, а “неуків, пристосуванців, безсоромних байдів, мудрагелів, відворотних школяриків, надутих базік, неситих лакомців, сліпих вождів, бездарних учителів, несправедливих суддів, облудних фарисеїв, які охочі до легковажних справ і до своїх особистих потреб покvapливіші [5, с. 14]. Інші гуманісти закликали ченців вийти з монастирських келій і вести просвітницьку роботу серед людей. Наслідком подібної переоцінки життєвих цінностей стало відкриття шкіл, наукових осередків, інших навчальних закладів. А інтелектуальна й видавнича праця перетворювалась у передумову загального суспільного поступу.

Своєю діяльністю видатні діячі української культури утверджували ідеали громадянського служіння, індивідуальної героїки і самопожертви на благо суспільства і батьківщини (брати Зизанії, С.Пекалід). До фундування друкарень долучилися Є.Плетенецький, К.Транквіліон-Ставровецький, Ш.Шимонович. Уже в 1648 році в Україні діяло 25 друкарень. Провідне місце – займала друкарня Києво-Печерської лаври. Школи і науково-освітні осередки гуманістів готували своїх учнів до майбутньої участі в найрізноманітніших сферах громадської і культурної діяльності. Важливо з погляду характеру і спрямованості педагогічного процесу була переконаність українських гуманістів у тому, що він (освітній процес) повинен здійснюватися “простою” українською мовою. На думку П.Беринди, вона достатньо багата, щоб відтворити найтонші нюанси філософського мислення і консолідувати українську спільноту.

Гуманістична спрямованість педагогічної думки другої половини XVI – першої половини XVII ст. українських яскраво проявлялась також у розумінні індивідуальної свободи, її зв'язку з загальним благом. Така традиція мислення свободи тягнулася ще з часів князівської доби, коли формулювалась ідея “соборності” руських земель. Ренесансного звучання вона набула в кінці XVI – початку XVII ст., про що свідчить зміст панегіричної поезії, присвяти на книгах меценатам, вірші на родові герби. Свобода мислилась як умова, що дозволяє людині зреалізувати свої здібності, розвивати їх, аби долучитися до творення спільного блага. “Спільним благом”, на думку українських гуманістів, був громадянський мир і злагода в державі, згуртованість та духовна єдність.

Поширеною і вагомою в українському гуманізмі, як і європейському, була ідея справедливості. Мірилом гідності громадянина визнавалися передусім його заслуги перед суспільством, громадою.

Досить поширеним в гуманістичному середовищі України було переконання щодо рівних прав, ідея рівності народів у державному утворенні, що називалося Річ Посполита. Українські гуманісти висловлюють протести проти гегемоністських претензій польської шляхти. Вони переконані в тому, що

несправедливо вивищувати одних і принижувати інших, пишуть про спокутну кару тим, хто чинить несправедливість. З позицій гуманістичної педагогіки ідея рівності, в тому числі й політичної, постає необхідною умовою в процесі формування людини-громадянина.

Українські автори славлять захисників справедливості, наводячи при цьому багато прикладів з вітчизняної історії, коли кривдники діставали по заслугі. Захисниками справедливості називаються князь К.Острозький, князі Вишневецькі, гетьман Сагайдачний, запорозькі козаки, діячі братств, науково-освітніх і культурних осередків. Зокрема, К.Сакович вважає, що Сагайдачний був гетьманом справедливим і вів війни лише для того, “Щоб свої і людські кривди відвернути” [4, с. 222]. Справедливість князя Острозького полягала у захисті прав українців і православних у Польській державі. І.Домбровський і М.Смотрицький сподівалися як на справедливого захисника українців спадкоємця князя Костянтина-Януша Острозького, але той помер замолоду.

Отже, можна констатувати, що характер і зміст процесів у духовній, культурній, освітній сферах України другої половини XVI – першої половини XVII ст. визначалися впливом ідей двох великих європейських культур – Відродження і Реформації. Поширені в українській педагогічній думці нові трактування людини, сприйняття її як особистості можна охарактеризувати як ренесансно-гуманістичні, або як такі, що наближаються до них, містять у собі ренесансно-гуманістичні тенденції [2, с. 111].

Під впливом ренесансно-реформаційних ідей, які поширювалися в Україні з кінця XVI – першої половини XVII ст., українська педагогічна думка розглядає людину як істоту активну, творчу, діяльну. Людина постає також творцем свого земного буття, спроможною активно діяти на досягнення своєї користі та загального блага. На перше місце виходять не подвиги ченця-аскета, відгородженого від світу у своєму самозаглибленні та самоспогляданні і внутрішній молитві, а активна суспільна і творча діяльність видатної особистості. Людина, таким чином, розумілась як активний суб'єкт діяльності в широкому розумінні цього слова. Одним із найважливіших виявів людської діяльності в гуманістичній педагогіці постає освітньо-культурна і просвітницька діяльність, духовна та інтелектуальна творчість.

Отже, героїзація особистості, возвеличення яскравих індивідуальних якостей і доблестей людини мало велике значення для виховання почуттів патріотизму й становлення засад гуманістичної педагогіки в Україні другої половини XVI – першої половини XVII ст. Головними цінностями, які утверджувались українською педагогічною думкою цього часу, були стійкі моральні чесноти людини, християнськість, розумність, висока освіченість, а також героїзм, відвага, відданість своїй Вітчизні, самопожертва в ім'я високих цілей. Об'єктивно й необхідно визнавалась потреба формування національної свідомості й патріотизму. Дотримання принципів високої громадянськості, діяльності на благо суспільства й Вітчизни, зміст основних ціннісних орієнтацій особистості – це чинники, що обумовлювали становлення національно

орієнтованої педагогіки, закладали основи виховання українця-громадянина і визначали індивідуальний стиль життя особистості.

Список використаних джерел

- Гупан Н.М. Історіографія розвитку історико-педагогічної науки в Україні / Н.М.Гупан. – К.: Київ. ін-т внутр. справ, 2000. – 220 с.
- Кравець В.В. Історія української школи та педагогіки. Курс лекцій: навч. посіб. / В.В.Кравець. – Тернопіль, 1994. – 430 с.
- Нічик В.М., Литвинов В.Д., Стратій Я.М. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні / В.М.Нічик, В.Д.Литвинов, Я.М.Стратій. – К.: Наукова думка, 1991. – 382 с.
- Почаський С. Свхаристіон, або вдячність / С.Почаський // Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія: В 2-х ч. / відп. ред. В.М.Нічик. – К.: Наукова думка; вид. С.Павличко „Основи”, 1995.- Ч.2. – С.267-284.
- Савчин М.В. Духовний потенціал людини / М.В.Савчин. – Івано-Франківськ: вид “Плаї” Прикарпатського університету, 2001. – С.37-59.
- Суразький В. Книжниця. О единой истинной православной вере и о святой соборной апостольской церкви, откуда начало приняла и како повсюду распростяся / В.Суразький. – Острог, 1588. – 144 арк.
- Сухомлинська О.В. Громадянське виховання: спадщина і сучасність / О.В.Сухомлинська // Доба. – 2005. – № 2. – С. 4–10.
- Транквилион-Ставровецкий К. Зерцало богословия / К.Транквилион-Ставровецкий. – Почаев, 1618. – 84 арк.
- Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 743 с.

References

1. Hupan N.M. Istoriorhafiaia rozvytku istoryko-pedahohichnoi nauky v Ukraini / N.M.Hupan. – K.: Kyiv. in-t vnutr. sprav, 2000. – 220 s.
2. Kravets V.V. Istoriiia ukrainsoi shkoly ta pedahohiky. Kurs lektzii: navch. posib. / V.V.Kravets. – Ternopil, 1994. – 430 s.
3. Nychyk V.M., Lytvynov V.D., Stratii Ya.M. Humanistychni i reformatsiini ideii na Ukraini / V.M.Nychyk, V.D.Lytvynov, Ya.M.Stratii. – K.: Naukova dumka, 1991. – 382 s.
4. Pochaskyi S. Yevkharystion, abo vdiachnist / S.Pochaskyi // Ukrainski humanisty epokhy Vidrodzhennia: Antolohiia: V 2-kh ch. / vidp. red. V.M.Nichyk. – K.: Naukova dumka; vyd. S.Pavlychko „Osnovy”, 1995.- Ch.2. – S.267-284.
5. Savchyn M.V. Dukhovnyi potentsial liudyny / M.V.Savchyn. – Ivano-Frankivsk: vyd “Plai” Prykarpatskoho universytetu, 2001. – S.37-59.
6. Surazkyi V. Knyzhysia. O yedynoi ystynnoi pravoslavnoi vere y o sviatoi sobornoj apostolskoj tserkvy, otkudu nachalo pryniala y kako povsiudu rasprostesia / V.Surazkyi. – Ostroh, 1588. – 144 ark.
7. Sukhomlynska O.V. Hromadianske vykhovannia: spadshchyna i suchasnist / O.V.Sukhomlynska // Doba. – 2005. – № 2. – S. 4–10.
8. Trankvilyon-Stavrovetskyi K. Zertsalo bohoslovyia / K.Trankvilyon-Stavrovetskyi. – Pochaev, 1618. – 84 ark.
9. Filosofskiy entsyklopedychniy slovnyk. – K.: Abrys, 2002. – 743 s.

Gapchenko O. V., a candidate is pedagogical sciences, associate professor of department of philosophy and political science of the Khmelnytsk national university (Ukraine, Khmelnytskyi), gapchenkoov@ukr.net

The ideas of civil service and patriotism of the Ukrainian humanistic pedagogy second half of XVI – first half XVII centuries

The feature of the existence of patriotism in Ukraine was that here were combined into a single unit national policy and religious patriotism that is intertwined in the minds and dobriyal in poetic, literary, pedagogical creativity. The spirit of patriotism was a natural in the context of the formation of the ideal of the Russian people, and awareness of the importance of the formation of Patriotic feelings became one of the defining trends of the Ukrainian humanistic pedagogy second half of XVI – first half of XVII century. Patriotism appears to be an integral part of citizen education, Ukrainian.

Keywords: patriotism, civil service, education, personality, national consciousness, cultural and national revival.

Gapchenko E. V., кандидат педагогических наук, доцент кафедры философии и политологии, Хмельницкий национальный университет (Хмельницкий, Украина) gapchenkoov@ukr.net

Идеи гражданского служения и патриотизма украинской гуманистической педагогики второй половины XVI – первой половины XVII вв.

Особенностью проявления патриотизма в Украине было то, что здесь сочетались в единое целое национальный, полисный и конфессиональный патриотизм, переплетаясь в сознании и отражаясь в поэтическом, литературном, педагогическом творчестве. Дух патриотизма был органичным в контексте формирования идеала украинского человека, а осознание значимости формирования патриотических чувств стало одной из определяющих тенденций украинской гуманистической педагогики второй половины XVI – первой половины XVII века. Патриотизм является составной частью воспитания гражданина, украинца.

Ключевые слова: патриотизм, гражданское служение, воспитание, личность, национальное сознание, культурно – национальное возрождение.

* * *

УДК 298.9(045.2)

Богдановський І. В.

доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії та політології, Національний університет державної податкової служби України (Україна, Ірпінь), peggy@ukr.net

НЕООРИЄНТАЛІСТСЬКІ РЕЛІГІЇ І КУЛЬТИ: ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІСТЬ

Метою статті є розгляд специфіки неорієнталізму як одного з найпоширеніших різновидів нетрадиційних релігій. Зазначається, що не всі східні релігії є новими. Деякі організаційні відгалуження давніх східних релігій (індуїзму, буддизму та ін.), поширюючись в нові регіони, певний час сприймаються населенням цих регіонів як нетрадиційні. У той же час, більшість нових східних культів виникли і організаційно оформилися в середовищі містиків-богослужачів. Лідери-гуру цих культів декларують свою здатність пробуджувати в своїх послідовників надприродні можливості. Відповідно, їх адепти прагнуть досягти в цих організаціях високого ступеня духовного зростання. Відзначається, що найбільш поширеним видом організаційного оформлення цих релігійних громад є ашрами і культу і харизматичних лідерів. Оскільки переважна більшість прихильників діючих в Україні неорелігій утримуються від проявів екстремізму, не існує необхідності впровадження суворих обмежень на діяльність цих неокультів.

Ключові слова: нетрадиційна релігія, ашрам, віровчення, культ.

Процес демократизації суспільно-політичної системи, що розпочався в Україні на рубежі 80–90-х рр. ХХ ст., повною мірою захопив і сферу релігійного життя, привівши до утворення принципово нової релігійної ситуації. Після розпаду СРСР прийшло усвідомлення необхідності вільного і демократичного вирішення релігійного питання, що відкрило українцям можливість самостійно робити власний світоглядний вибір. На початку ХХІ ст. в Україні нараховується багато десятків різноманітних конфесій, деномінацій і релігійних напрямів. Така конфесійна строкатість багато в чому сформувалася за рахунок поширення нетрадиційних релігійних громад, більшість яких проникли на наші землі завдяки місіонерській активності закордонних проповідників.

У вітчизняному науковому релігієзнавстві, щодо вивчення феномену релігійного нетрадиціоналізму в останні роки можна побачити суттєвий прогрес. Значний внесок у вивчення розвитку нової і нетрадиційної релігійності в нашій країні зробили В. Гринько, В. Єленський, А. Колодний, Є. Ліхтенштейн, В. Лубський, В. Остроухов, В. Петрик, с. Сьомін, Л. Филипович та ін. вчені. Зокрема, опублікована значна за обсягом і повнотою охоплення предмету дослідження наукова робота “Нові релігії України. Кн. 8. Історія релігії в Україні” [1] та ін. навчальні і наукові праці.